

Baki Péter:

Telek Balázs

Nincsenek véletlenek

Telek Balázs immáron harmadik éve Pécsi József ösztöndíjas; s hogy megérdemelte a bizalmat, mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a XII. Esztergomi Fotográfiai Biennálén elnyerte a fődíjat. Fotográfiai pályája a három főiskolai barátjával létrehozott Tekodema csoport (Telek Balázs, Kóczán Gábor, Demeter Ádám, Major Lajos) tagjaként indult. Telek Balázs nevét leginkább a camera obscurával emlegetik együtt, de mint az alábbiakból is kiderül, ő ennél sokkal színesebb egyéniség.

- Hol tanultál festeni?

- Ez egy hosszú folyamat. Édesapám mind a mai napig fest, autodidakta módon, és a bátyám is festőművész lett. Én földrajz-rajz szakos voltam az egri Tanárképző Főiskolán, majd a földrajz szakot leadtam, mivel felvettek az akkor induló vizuális kommunikáció szakra. Nagy B. István volt a csoportvezető tanárunk, egyben a tanszékvezetőnk. Több iránymutató egyéniséggel találkoztam ott: például Földi Péterrel, aki módszertant, és Magyar Istvánnal, aki ábrázoló geometriát tanított. Főként azokat a tanáraimat kedveltem, akik szívesen kísérleteztek. Igazi mesterre azonban nem találtam. Említést kell tennem még Jozipovics Györgyről, aki mégiscsak a mesteremmé vált, de a filozófia terén. A főiskolán tanított még Lugosi Lugo László is, aki a „Bevezetés a fotóművészetbe” című tanegység óraadó tanáraként nagy kalandra hívott bennünket. A tanszék szűkös anyagi helyzete miatt azt találta ki, hogy nyúljunk vissza az alapokhoz, készítsünk camera obscurát. Sokat kísérleteztünk, az első felvételeim nekem sem sikerültek.

- Mi volt a diplomamunkád?

- Az volt az elképzelésem, hogy a számomra fontos művészeti műfajokat egy fedél alá hozom úgy, hogy a köztük lévő kapcsolat magától értetődő legyen. Ráadásul a nézők se legyenek csak nézők, hanem a folyamat aktív szereplői váljanak. Meglepetésemre az emberek vevők voltak erre, mintha felszabadult volna bennük a bennünk rejtőző őserő, felszínre tört volna a rítusok iránti vágy. Mivel ez egy zenés előadás volt, közel került egymáshoz a rítus és a ritmus. A jel minden művészeti ágban megjelenik, s ott is volt a festményeimben, a zenémben. A címe e műfajötvözésnek köszönhetően „Az égi lajtorják leeresztése; Óriás parabolika” lett. A parabola egy gyűjtő és összefogó térbeli képződmény, ez volt a liceum belső tere. Elég katartikus állapotba kerültünk, a jelenlévőkkel együtt, folyamatosan pulzált a tér. Ez a pulzálás a festményeimen is látható volt, hiszen azt követtem végig, ahogy az egyszerű gesztusokból jelek alakulnak, ábrázolások, és ezek voltak a lajtorják, hiszen közel ötszáz négyzetméteres festmény volt, amely a nézőközönség áldozatául esett. Ennek viszont örülök is, mert ez a bizonyíték arra, hogy ebben ők részt vettek, és sokuk falát most egy-egy festménydarab díszíti. Ez volt az én beavatási rítusom.

- A camera obscura rítusába pedig Lugo vezetett be...

- Úgy vezetett be, hogy ő sem látta az alagút végét, ő is velünk próbálta ki. Gyerekkoromban is fényképeztem, de akkor teljesen lebilincselte az, hogy amit akkor láttam, azt most itt tartom a kezemben. Bár utólag visszanezve a tizenhárom évesen készített gyerekszatóriumi képeimet, akkor már tudatosan komponáltam. Valamit kerestem, dokumentálni akartam. A camera obscuránál pedig először nem az volt a

fontos, hogy mit fényképezek le, hanem, hogy hogyan működik ez az egész? Rájöttem; s ha most valaki tanácsot kér tőlem, hogy miért nem működik a kamerája, akkor majdnem biztos válaszokat tudok adni.

- Miért nem működhet jól?

- A legelemibb dolgok miatt, például azért, mert hanyagul szigetelik a kamerát. A másik: minél szabályosabb a nyílás, annál élesebb a kép. Én a kameráimat úgy építettem, hogy ne csak egyszer lehessen őket felhasználni. Aztán adták magukat a különböző ötletek, hiszen ez egy kimeríthetetlen médium. Mindegyik kamera egy másik szerkezet, tehát mindegyikhez hozzá kell szoknom.

- Hány kamerád van?

- Inkább hányféle kamerám van, mert panoráma kamerából is van legalább négy. Vannak kúpkameráim is, és próbálkoztam a gömb leképezésével is, ehhez is készítettem kamerákat. A legújabb a kúp-panoráma kamerarendszere, amelyet még nem volt alkalmam kipróbálni. Ezzel a kamerával egy anamorf panoráma képet kapunk.

A Mai Manó-beli kiállításom alkalmával is egyrészt síkra, másrészt kúpfelületre fényképeztem, térben. De ott van az a lehetőség is, hogy nemcsak egy nyílásból fényképezek, hanem egyszerre többől is, vagy felváltva. És akkor még nem beszéltünk arról, hogy a különböző negatívok is mekkora lehetőségeket rejtenek: fényképezhetünk papírnegatívra vagy normál filmre is, de nekem megadatott az a lehetőség is, hogy a Forte cég az általam megkívánt méreteket legyártsa. Nem szabvány méretek, csak ahhoz az egy kamerámhoz passzolnak.

- Ezek a kísérletek mennyiben segítenek a képzőművészeti alkotásaid készítésekor?

- Ez egy oda-vissza ható folyamat, már azelőtt is készítettem olyan grafikákat és olajfestményeket, amelyek több darabból álltak, és a darabok önmagukban is értelmezhetőek voltak, ugyanakkor egyetlen nagy egységet alkottak.

- Visszatérve a camera obscurára, ebben a témában könyved is készül...

- Az az elképzelésem, hogy az összes tapasztalatomat összegyűjtöm és leírom. Ez talán tanulságos lehet, sok megvalósított és eddig megvalósítatlan ötletem van. Ez a könyv még csak az anyaggyűjtés fázisában van. Az a része, amelyik technikai alapon közelít a camera obscurához, már összeállt, de a történeti résznek még utána kell járnom. És bár úgy tűnhet, hogy ennek a fotográfiai eszköznek mostanság nagy felfutása van, visszatekintve a múltba, úgy érzem, hogy inkább a 60-as, 70-es évek volt az igazán kultikus időszak e tárgyban. Akkor fedezte fel magának a camera obscurát a kortárs fotó. A fotótörténetben a camera obscura mint fotótechnikai eszköz ma már megkerülhetetlen. A fotótörténet kezdetén is ott volt a lyukkamera, de nagyon hamar túlléptek rajta anélkül, hogy kihasználták volna a benne rejlő lehetőségeket.

- A kortárs fotográfusok közül ki az, akinek a camera obscurával készült felvételeit a legjobban szereted?

- Aki irányt mutat: Bozsó András, Bölcskey Miklós, Gábor Enikő, Kerekes Gábor, Fekete István. Fotótechnikai kérdéseimre pedig Haris Lászlótól és Lugosi Lugo Lászlótól kapok választ. Azt szeretem a műveikben, hogy azokat a képeket csak és kizárólag camera obscurával lehetett lefényképezni, a használata teljesen indokolt volt. Bizonyos felvételeknél azt érzem, hogy maga a camera obscura által megrajzolt

kép jól exponált és technikailag helyes, azonban művészeti alkotásként nem állja meg a helyét. Én mindig a képet nézem a saját munkáimban és nem a technikát, amivel készült. Az első megerősítést Lugótól kaptam 98 elején, mikor az első panoráma képeimet megmutattam neki, s azt mondta: „Ez már nem a camera obscuráról szól”.

- A festészetben is több technikát használsz?

- Ott is mindig kísérletezek; 96 táján éreztem rá, hogy mi közöm az olajhoz mint eszközhöz és mint festésmódhoz. Rá kell mindig találnom arra, hogy én és az a fajta anyag, amit használni szeretnék, hol találkozunk, mi a közös nevezőnk. Az első olajképeim teljesen felszabadult és határtalan örömeztetből keletkeztek. Ezek vad faktúrájú, erős színvilágú, nonfiguratív képek voltak. A nonfiguratív képeknél nagyon érdekes hallanom azt, hogy más emberek mit látnak az én képeimben.

- Ezért is fontos számodra a kiállítás?

- A kiállítás fontos, mert amikor egy sorozat, egy gondolatkör képekben realizálódik, akkor szeretném azt mindenkinek megmutatni. Ha nem teljes az adott gondolatkör, akkor rosszul is elsülhet a bemutató; kalandvágyból többször is kipróbáltam, hogy egy már előre megbeszélte kiállításához készítettem képeket. Rá kellett jönnöm, hogy ez nem az én műfajom, mert a kiállítás-megnyitón nem éreztem jól magam; bár a fogadtatása jó volt, bennem mégis hiányérzet maradt. Nem volt időm arra, hogy azonosuljak a képeimmel.

- A zenében viszont gyakran improvizálsz...

- Valóban, soha nem játszom még egyszer ugyanazt, a zene folytonosan változó, nem rögzíthető „valami”. Az élő zene sok ember számára rejtett érték. Zenéléseim során nagyon nagy hangsúlyt kap a pillanatnyi belső lelkiállapotom.

- Ezt a fényképezésben nehéz dokumentálni.

- Éppen azért szeretem a camera obscurát, mert sokkal kiszámíthatatlanabb, mint a fényképezés hagyományos módozatai. Mindig meg tud lepni. És ezek tanulságosak.

- A véletlen mennyire játszik szerepet?

- Az eddigi életem bebizonyította, hogy véletlenek nincsenek. Sokszor érzem azt, hogy ennek a fotónak meg kellett történnie, és egyfajta közvetítőszerepem van a látvány és a néző közt.

- Mit gondolsz, mondjuk öt év múlva hogyan alakul az életed?

- Remélem, egyszer elérem azt az állapotot, amikor fotóban, grafikában, festészetben és zenében is eljutok egyfajta teljességig.

Baki Péter

Telek Balázs (1974)

Tanulmányok - 1992-97: Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola, földrajz-rajz, majd vizuális kommunikáció szak

1994: három főiskolás barátjával együtt megalakította a TEKODEMA Fotográfiai Csoportot.

1996: Diplomamunka: különféle művészeti ágak ötvözése. Címe: Az égi lajtorják leeresztése; Óriás parabolika.

1998: A TEKODEMA itthon és külföldön is számos kiállítást rendezett. Májustól együtt dolgozik a Gromek Fotógalériával. Az Árnyékfogó fotográfiai magazin (MTV

2) májusi és szeptemberi adásaiban bemutatta saját tervezésű kameráit.

1999-2001: Pécsi József ösztöndíjas

1999: A 150 éves a Lánchíd című képzőművészeti pályázaton kategória-díjat kapott.

2000: A XII. Esztergomi Fotográfiai Biennálé (Camera Obscura) fődíját nyerte el.

2001: A Bolt Galéria művészeként állított ki több franciaországi tárlaton.

Baki Péter: Nincsenek véletlenek / Telek Balázs. Fotóművészet, Budapest, 2002. 1-2. szám

Utolsó megnyitás: 2016.03.01.

http://www.fotomuveszet.net/korabbi_szamok/200212/telek_balazs?PHPSESSID=bc5e9293810bd6e400fb4aace209f43b